

STATEMENT OF INTERNATIONAL CATALOGUING PRINCIPLES

<http://www.ifla.org/publications/statement-of-international-cataloguing-principles>

კატალოგიზაციის საერთაშორისო პრინციპების დებულება და მისი ინგლისურ-რუსულ-ქართული ლექსიკონი

მთარგმნელი თეიმურაზ ჩხენკელი
ეროვნული სამეცნიერო ბიბლიოთეკა
15 აპრილი 2013

შესავალი

დებულება პრინციპების შესახებ - საყოველთაოდ ცნობილი როგორც “პარიზის პრინციპები” - დაამტკიცეს 1961 წელს საერთაშორისო კონფერენციაზე კატალოგიზაციის პრინციპების შესახებ [1]. მისი მიზანი, გამხდარიყო კატალოგიზაციაში საერთაშორისო სტანდარტიზაციის საფუძველი, ნამდვილად იქნა მიღწეული: მთელს მსოფლიოში კატალოგიზაციის წესების უმეტესობა შექმნილი მას შემდეგ ზუსტად ან, სულ ცოტა, დიდი სიზუსტით იცავდნენ ამ პრინციპებს.

ორმოც წელზე მეტის შემდეგ კატალოგიზაციის საერთო საერთაშორისო პრინციპები კიდევ უფრო სასურველი გახდა, რადგანაც კატალოგიზატორებმაც და მკითხველებმაც მთელ მსოფლიოში დაიწყეს OPAC-ების (Online Public Access Catalogues), ონლაინ კატალოგების გამოყენება. ახლა უკვე, 21-ე საუკუნის დასაწყისში, იფლას ძალისხმევით შეიქმნა ახალი დებულება კატალოგიზაციის პრინციპების შესახებ, რომლებიც გამოყენებულია ბიბლიოთეკების ონლაინ კატალოგებსა და მათ ფარგლებს გარეთ. პირველი ამ პრინციპებიდან არის მოხერხებულობა კატალოგის მომხმარებლებისთვის.

ახალი დებულება ცვლის პარიზის პრინციპებს და აფართოებს მათი გამოყენების არეს: 1) მხოლოდ ტექსტური ტიპის ნაწარმოებებიდან ყველა ტიპის მასალამდე და 2) მხოლოდ თავსათაურის არჩევისა და მისი ფორმის შერჩევისგან საბიბლიოთეკო კატალოგებში გამოყენებული ბიბლიოგრაფიული და ავტორიტეტული მონაცემების ყველა ასპექტმდე. იგი შეიცავს არა მხოლოდ პრინციპებსა და ამოცანებს (ანუ კატალოგის ფუნქციებს), არამედ სახელმძღვანელო წესებსაც, რომლებიც უნდა იქნენ ჩართული კატალოგიზაციის წესებში საერთაშორისო მასშტაბით და, აგრეთვე, რეკომენდაციებს ძიებისა და ძიების შედეგების მიღების შესახებ.

მოცემული დებულება შეიცავს:

1. მოქმედების არეს (გამოყენების არეს)
2. ზოგად პრინციპებს
3. აბსტრაქტულ ობიექტებს (Entities - არსებს), ატრიბუტებს (თვისებებს) და კავშირებს (მიმართებებს)
4. კატალოგის ამოცანებს და ფუნქციებს
5. ბიბლიოგრაფიულ აღწერილობას
6. წვდომის წერტილებს
7. ძიების შესაძლებლობების საფუძვლებს

მოცემული დებულება ეფუძნება კატალოგიზაციის მდიდარ ტრადიციებს მსოფლიოში [2] და, აგრეთვე, კონცეპტუალურ მოდელს, რომელიც შექმნილია ივლას დოკუმენტში "ფუნქციური მოთხოვნები ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერების მიმართ" - *Functional Requirements for Bibliographic Records (FRBR)* [3].

ამ დებულების შემქმნელებს იმედი აქვთ, რომ იგი გამოიწვევს ბიბლიოგრაფიული და ავტორიტეტული მონაცემების გაცვლის გაზრდას და ხელს შეუწყობს კატალოგიზაციის წესების შემქმნელების ძალისხმევას კატალოგიზაციის საერთაშორისო წესების შექმნაში.

1. გამოყენების არე (მოქმედების არე)

აქ ჩამოყალიბებული პრინციპები განკუთვნილია კატალოგიზაციის წესების განვითარების სახელმძღვანელოდ. ისინი ვრცელდება ბიბლიოგრაფიულ და ავტორიტეტულ ჩანაწერებსა და თანამედროვე საბიბლიოთეკო კატალოგებზე. ეს პრინციპები შეიძლება იყოს გამოყენებული ბიბლიოგრაფიებისა და სხვა მონაცემთა ფაილების მიმართ, რომლებსაც ქმნიან ბიბლიოთეკები, არქივები, მუზეუმები და სხვა ორგანიზაციები.

მათი მიზანია უზრუნველყონ შეთანხმებული მიდგომა ნებისმიერი სახის ბიბლიოგრაფიული რესურსის აღწერილობითი და საგნობრივი კატალოგიზაციის მიმართ.

2. ზოგადი პრინციპები

რამდენიმე პრინციპი წარმართავს კატალოგიზაციის წესების შექმნას [4]. მათგან უმნიშვნელოვანისია მოხერხებულობა მომხმარებლისთვის [5].

- 2.1. მოხერხებულობა მომხმარებლისთვის.** აღწერილობებისა და წვდომისათვის განკუთვნილ სახელების (სახელწოდებების) კონტროლირებადი ფორმების შექმნისას გადაწყვეტილებები უნდა იქნას მიღებული მომხმარებლის გათვალისწინებით.
- 2.2. საერთო (საყოველთაო) გამოყენება.** ტერმინოლოგია (ლექსიკა) გამოყენებული აღწერილობებში და წვდომისას უნდა შეესაბამებოდეს მომხმარებელთა უმეტესობის ლექსიკონს.
- 2.3. წარმოდგენა.** აღწერილობები და სახელების (სახელწოდებების) კონტროლირებადი ფორმები უნდა ეფუძნებოდეს იმას, თუ როგორ აღწერს თვით აბსტრაქტული ობიექტი (არსი) თავის თავს.
- 2.4. სიზუსტე.** აღსაწერი აბსტრაქტული ობიექტი (არსი) უნდა იყოს უტყუარად (სარწმუნოდ) წარმოსახული (წარმოჩენილი).
- 2.5. საკმარისობა და აუცილებლობა.** აღწერილობებსა და სახელების (სახელწოდებების) წვდომის კონტროლირებად ფორმებში უნდა იყოს ჩართული მხოლოდ ისეთი მონაცემთა ელემენტები, რომლებიც საჭიროა მომხმარებელთა ამოცანების შესასრულებლად და რომელთა ჩართვა არსებითია აბსტრაქტული ობიექტის ცალსახად იდენტიფიცირებისთვის.
- 2.6. მნიშვნელობა (მნიშვნელოვნობა).** მონაცემთა ელემენტები უნდა იყოს ბიბლიოგრაფიულად მნიშვნელოვანი.
- 2.7. ეკონომიურობა.** როდესაც არსებობს მიზნის მიღწევის რამდენიმე ალტერნატიული გზა, უპირატესობა ენიჭება გზას, რომელიც იძლევა საერთო ეკონომიას (უმცირესი დანახარჯები ან უმარტივესი მიდგომა და ა.შ.)
- 2.8. თანამიმდევრულობა და სტანდარტიზაცია.** აღწერილობები და წვდომის წერტილები უნდა იყოს სტანდარტიზებული შეძლებისდაგვარად. ეს მეტი შეთანხმებულების საშუალებას იძლევა, რაც თავის მხრივ ზრდის ბიბლიოგრაფიული და ავტორიტეტული ჩანაწერების გაცვლის შესაძლებლობას.
- 2.9. ინტეგრაცია.** ყველა ტიპის მასალის აღწერილობები და ყველა ტიპის აბსტრაქტული ობიექტების სახელები (სახელწოდებები) უნდა იყოს დაფუძნებული საერთო წესებზე იმდენად, რამდენადაც არის შესაძლებელი.

კატალოგიზაციის წესები უნდა იყოს დასაბუთებულად დაცული, და არა თვითნებური და შემთხვევითი. გასაგებია, რომ ეს პრინციპები გარკვეულ

სიტუაციებში ეწინააღმდეგებიან ერთმანეთს და, ასეთ შემთხვევებში, უნდა იყოს მიღებული დასაბუთებული და პრაქტიკული გადაწყვეტილებები.

3. აბსტრაქტული ობიექტები, ატრიბუტები და კავშირები

კატალოგიზაციის წესებში უნდა იყოს გათვალისწინებული აბსტრაქტული ობიექტები, ატრიბუტები და კავშირები, რომლებიც განსაზღვრულია ბიბლიოგრაფიული უნივესუმის კონცეპტუალურ მოდელებში [6].

3.1. აბსტრაქტული ობიექტები

ბიბლიოგრაფიული და ავტორიტეტული მონაცემებით შეიძლება იყოს წარმოდგენილი შემდეგი აბსტრაქტული ობიექტები:

ნაწარმოები Work

განსახიერება Expression

განხორციელება Manifestation

ფიზიკური ერთეული (ეგზემპლარი) Item [7]

პირი Person

გვარი Family

ორგანიზაცია (კოლექტიური ავტორი) Corporate Body [8]

კონცეფცია Concept

საგანი (ობიექტი, ნივთი) Object

მოვლენა, ღონისძიება, შემთხვევა Event

ადგილი Place[9].

3.2. ატრიბუტები

ყველა ის ატრიბუტი, რომელთა მეშვობით ხდება თითოეული აბსტრაქტული ობიექტის იდენტიფიცირება, უნდა იყოს გამოყენებული როგორც მონაცემთა ელემენტები.

3.3. კავშირები

უნდა განისაზღვროს ბიბლიოგრაფიულად მნიშვნელოვანი კავშირები აბსტრაქტულ ობიექტებს შორის.

4. კატალოგის ამოცანები და ფუნქციები [10]

კატალოგი უნდა იყოს ეფექტური და ქმედითი ინსტრუმენტი, რომელიც საშუალებას მისცემს მომხმარებელს გამოიყენოს შემდეგი შესაძლებლობები:

4.1. ატრიბუტებით ან კავშირებით ძიების შედეგად იპოვოს (მონახოს) ბიბლიოგრაფიული რესურსები საბიბლიოთეკო ფონდში (კოლექციაში):

4.1.1. იპოვოს (მონახოს) ერთეულოვანი რესურსი

4.1.2. იპოვოს (მონახოს) იმ რესურსების სიმრავლე, რომლებიც წარმოადგენენ:

- ყველა რესურსს, რომლებიც ეკუთვნიან ერთი და იგივე ნაწარმოებს
- ყველა რესურსს, რომლებიც წარმოადგენენ ერთი და იგივე განსახიერებას
- ყველა რესურსს, რომლებიც წარმოადგენენ ერთი და იგივე განხორციელების მაგალითებს
- ყველა რესურსს, რომლებიც დაკავშირებულია მოცემულ პირთან, გვართან ან ორგანიზაციასთან
- ყველა რესურსს მოცემულ თემაზე
- ყველა რესურსს, განსაზღვრულს სხვა კრიტერიუმებით (ენა, გამოქვეყნების ადგილი, გამოქვეყნების თარიღი, შემცველობის ტიპი, ინფორმაციის მატარებლის ტიპი და სხვ.), რომლებიც ჩვეულებრივ გამოიყენება როგორც ძიების შედეგების შეზღუდვის დამატებითი კრიტერიუმები;

4.2. ბიბლიოგრაფიული რესურსის ან აგენტის იდენტიფიცირება (ანუ იმის დადასტურება, რომ ჩანაწერში აღწერილი აბსტრაქტული ობიექტი შეესაბამება საძიებო აბსტრაქტულ ობიექტს ან მსგავსი მახასიათებლების ქმონე აბსტრაქტული ობიექტები განსხვავდებიან ერთმანეთისგან);

4.3. იმ ბიბლიოგრაფიული რესურსის შერჩევა, რომელიც შეესაბამება მომხმარებლის მოთხოვნილებებს (ანუ იმ რესურსის ამორჩევა რომელიც აკმაყოფილებს მომხმარებლის მოთხოვნებს ისეთი მახასიათებლების მიმართ, როგორცაა მედიუმი (აღჭურვილობა, ტექნოლოგიური გარემო), შიგთავსი (მაგ.: ტექსტი, მეტყველება, თეატრალური წარმოდგენა, შესრულებული მუსიკა და სხვ.), ინფორმაციის მატარებელი და ა.შ. ან უარყოფილ იქნას რესურსი (უარი ითქვას რესურსზე), როგორც შეუსაბამო მომხმარებლის მოთხოვნილობების მიმართ);

4.4. აღწერილი ფიზიკური ერთეულის შექენა ან მასთან წვდომის მოპოვება (ანუ მომხმარებლისთვის ისეთი ინფორმაციის მიწოდება, რომელიც საშუალებას მისცემს მას შეიძინოს, მიიღოს დროებით ხმარებაში და სხვ., ან შეეძლოს ელექტრონული წვდომა დაშორებულ ფიზიკურ ერთეულთან ონლაინ კავშირით); ან მიიღოს დაშვება, წვდომა, შეიძინოს ან მოიპოვოს ავტორიტეტული ან ბიბლიოგრაფიული მონაცემები;

4.5. ნავიგაცია კატალოგში და მის გარეთ (ანუ ბიბლიოგრაფიული და ავტორიტეტული მონაცემების ლოგიკური ორგანიზაციის მეშვეობითა და ძიების მკაფიო რეკომენდაციებით, რომლებიც მოიცავენ აგრეთვე კავშირების ცხად

წარმოდგენას ნაწარმოებებს, განსახიერებებს, განხორციელებებს, ფიზიკურ ერთეულებს, პირებს, გვარებს, ორგანიზაციებს, კონცეფციებს, საგნებს (ობიექტებს), მოვლენებსა და ადგილებს შორის).

5. ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა

5.1. საზოგადოდ, ყოველი განხორციელებისთვის უნდა იქმნებოდეს ცალკე ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა.

5.2. ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა, როგორც წესი, ეფუძნება ფიზიკურ ერთეულს, როგორც განხორციელების წარმომადგენელს და შეიძლება შეიცავდეს ნაწარმოებისა და განსახიერების დამახასიათებელ ატრიბუტებსაც.

5.3. აღწერილობის მონაცემები უნდა ეფუძნებოდეს საერთაშორისო დონეზე შეთანხმებულ სტანდარტს [11].

5.4. აღწერილობები შეიძლება შეიცავდნენ მონაცემებს სხვადასხვა სისრულით, კატალოგის ან ბიბლიოგრაფიული ფაილის დანიშნულების მიხედვით. ინფორმაცია მონაცემების სისრულის დონეზე უნდა მიეწოდებოდეს მომხმარებელს.

6. წვდომის წერტილები

6.1. ზოგადი დებულებები

წვდომის წერტილები ბიბლიოგრაფიული ან ავტორიტეტული მონაცემების მიებისათვის უნდა იყოს ჩამოყალიბებული ზოგადი პრინციპების შესაბამისად (იხილეთ 2. ზოგადი პრინციპები). ისინი შეიძლება იყოს როგორც კონტროლირებადი, ასევე არაკონტროლირებადი.

6.1.1. კონტროლირებადი წვდომის წერტილები უნდა იქმნებოდეს ნაწარმოებების, განსახიერებების, განხორციელებების, ფიზიკური ერთეულების, პირების, გვარების, ორგანიზაციების, კონცეფციების, საგნების (ობიექტების), მოვლენებისა და ადგილების ავტორიზებული და ვარიანტული ფორმებისთვის. კონტროლირებადი წვდომის წერტილები უზრუნველყოფენ თავსებადობას და ერთგვაროვნებას, რაც საჭიროა რესურსების ჯგუფების ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერების შეკრებითობისა და გაერთიანებისთვის.

6.1.1.1. სახელების (სახელწოდებების), მათი ვარიანტების და იდენტიფიკატორების ავტორიზებული ფორმების წვდომის წერტილებად გამოყენებისა და მათი კონტროლის მიზნით იქმნება ავტორიტეტული ჩანაწერები.

6.1.2. არაკონტროლირებადი წვდომის წერტილები სახელებისთვის (სახელწოდებებისთვის), სათაურებისთვის (მაგ. განხორციელებიდან აღებული ძირითადი სათაურისთვის), კოდებისთვის, საკვანძო სიტყვებისთვის და ა.შ. შეიძლება იქმნებოდეს როგორც ბიბლიოგრაფიული მონაცემები, რომელთა კონტროლი არ იწარმოება ავტორიტეტული ჩანაწერებით.

6.2. წვდომის წერტილების ამორჩევა

6.2.1. ბიბლიოგრაფიულ რესურსში წარმოდგენილ ნაწარმოებებისა და მათი განსახიერებებისთვის შექმნილ ბიბლიოგრაფიულ ჩანაწერთან წვდომის წერტილებად გამოიყენება კონტროლირებადი ავტორიზებული წვდომის წერტილები, განხორციელების სათაურისთვის ჩვეულებრივ გამოიყენება არაკონტროლირებადი წვდომის წერტილი, ხოლო ნაწარმოების შემქმნელებისთვის - ავტორიზებული წვდომის წერტილები.

6.2.1.1. ორგანიზაცია როგორც ნაწარმოების შემქმნელი: ორგანიზაცია ითვლება იმ ნაწარმოებთა შემქმნელად, რომლებშიც გამოხატულია ორგანიზაციის კოლექტიური აზრი ან მოღვაწეობა (საქმიანობა), ან სათაურის ფორმულირება ნაწარმოების ბუნებასთან (ხასიათთან) ერთად ცხადად მიუთითებს, რომ ორგანიზაცია კოლექტიურად არის პასუხისმგებელი ნაწარმოების შინაარსზე. ეს წესი ვრცელდება იმ შემთხვევაშიც, როდესაც ნაწარმოებზე ხელს აწერს ორგანიზაციის ხელმძღვანელი ან ორგანიზაციის სხვა პასუხისმგებელი პირი.

6.2.2. გარდა ამისა, წვდომის წერტილები ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერებისადმი უნდა შეიქმნას პირების, გვარების, ორგანიზაციების და საგნების ავტორიზებული წვდომის წერტილებისთვის, რომელიც მიიჩნევა მნიშვნელოვნად აღწერილი ბიბლიოგრაფიული რესურსის მოძიებისა და იდენტიფიცირებისთვის.

6.2.3. ავტორიტეტული ჩანაწერისადმი წვდომის წერტილებად აბსტრაქტული ობიექტის სახელი (სახელწოდება) გამოიყენება ავტორიზებული ფორმით ისევე, როგორც ვარიანტული ფორმებით.

6.2.4. დამატებითი წვდომა შესაძლებელია დაკავშირებული აბსტრაქტული ობიექტების სახელების (სახელწოდებების) მეშვეობით.

6.3. ავტორიზებული წვდომის წერტილები

აბსტრაქტული ობიექტის სახელის (სახელწოდების) ავტორიზებული წვდომის წერტილი უნდა ჩაიწეროს ავტორიტეტულ ჩანაწერში ისევე როგორც აბსტრაქტული

ობიექტის იდენტიფიკატორები და ვარიანტული სახელები (სახელწოდებები).
ავტორიზებული წვდომის წერტილი შეიძლება საჭირო გახდეს როგორც
დისპლეიზე გამოტანის ნაგულისმევი ფორმა.

6.3.1. ავტორიზებული წვდომის წერტილის შედგენა უნდა ხდებოდეს სტანდარტის მიხედვით.

6.3.2. ავტორიზებული წვდომის წერტილების ენა და დამწერლობა

6.3.2.1. როდესაც სახელები (სახელწოდებები) წარმოდგენილია რამდენიმე ენაზე ან დამწერლობაში, სახელის (სახელწოდების) ავტორიზებული წვდომის წერტილისთვის უპირატესობა ენიჭება ინფორმაციას, რომელიც ორგინალის ენაზე და დამწერლობაშია და მოცემულია ნაწარმოების განსახიერებაში;

6.3.2.1.1. მაგრამ, თუ ორგინალის ენა და დამწერლობა ჩვეულებრივ არ გამოიყენება მოცემულ კატალოგში, მაშინ ავტორიზებული წვდომის წერტილი შეიძლება ეფუძნებოდეს ფორმებს, რომლებიც გამოყენებულია განხორციელებებში ან საცნობო წყაროებში იმ ენაზე და დამწერლობაში, რომელიც ყველაზე უფრო ხელსაყრელია (შესაფერისია) მოცემული კატალოგის მომხმარებლისთვის.

6.3.2.1.2. ორგინალის ენაზე და დამწერლობაში წვდომა უნდა იყოს უზრუნველყოფილი ყოველთვის როცა კი შესაძლებელია კონტროლირებადი წვდომის წერტილის მეშვეობით ან სახელის (სახელწოდების) ავტორიზებული ფორმისთვის ან ვარიანტული ფორმისთვის.

6.3.2.2. თუ სასურველია ტრანსლიტერაცია, დამწერლობის კონვერტირების საერთაშორისო სტანდარტი უნდა იყოს გამოყენებული (მიღებულ მხედველობაში).

6.3.3. ავტორიზებული წვდომის წერტილის არჩევა

სახელი (სახელწოდება), რომელსაც მიენიჭა უპირატესობა, როგორც აბსტრაქტულ ობიექტთან ავტორიზებულ წვდომის წერტილს, უნდა ეფუძნებოდეს სახელს (სახელწოდებას), რომლის საშუალებითაც ერთგვაროვნად, თანმიმდევრულად და მტკიცედ ხდება აბსტრაქტული ობიექტის იდენტიფიკაცია, ან ყველაზე ხშირად უნდა გვხვდებოდეს განხორციელებებზე ან უნდა იყოს კარგად ცნობილი საცნობარო წყაროებიდან (მაგალითად, “საყოველთაოდ მიღებული” სახელი (სახელწოდება)) და მოსახერხებელი კატალოგის მომხმარებლებისთვის.

6.3.3.1. ავტორიზებული წვდომის წერტილის არჩევა პირისთვის, გვარისთვის ან ორგანიზაციისთვის
თუ პირი, გვარი ან ორგანიზაცია იყენებენ ვარიანტულ სახელებს (სახელწოდებებს) ან სახელების (სახელწოდებების) ვარიანტულ ფორმებს, მაშინ ყოველი ცალკეული

პირისთვის, გვარისთვის ან ორგანიზაციისთვის (იდენტიფიკაციისთვის) ერთი სახელი (სახელწოდება) ან სახელის (სახელწოდების) ერთი ფორმა უნდა იქნას არჩეული ავტორიზებული წვდომის წერტილის ბაზისად.

6.3.3.1.1. როდესაც სახელების (სახელწოდებების) ვარიანტული ფორმები გვხვდება განხორციელებებში და/ან საცნობარო წყაროებში, და ეს განსხვავებები არ არის გამოწვეული ერთი და იგივე სახელის (სახელწოდების) სხვადასხვა პრეზენტაციით (წარდგინებით) (მაგალითად სრული და შემოკლებული ფორმები), უპირატესობა ენიჭება:

6.3.3.1.1.1. საყოველთაოდ ცნობილ (ან 'ჩვეულებრივ') სახელს (სახელწოდებას), სადაც იგი მითითებულია, და არა ოფიციალურ სახელს (სახელწოდებას); ან

6.3.3.1.1.2. ოფიციალურ სახელს (სახელწოდებას), თუ არ არის მითითებული საყოველთაოდ ცნობილი ან ჩვეულებრივად მიღებული სახელი.

6.3.3.1.2. ყოველი აბსტრაქტული ობიექტი, რომელიც იდენტიფიცირებულია სახელის (სახელწოდების) მნიშვნელოვანი ცვლილებით უნდა განიხილებოდეს, როგორც ახალი აბსტრაქტული ობიექტი. ამიტომ, თუ ორგანიზაციას დროის სხვადასხვა პერიოდებში ჰქონდა სხვადასხვა სახელწოდება, ისე რომ შეუძლებელია მათი განხილვა, როგორც ერთი და იგივე სახელის მცირეოდენი ცვლილებებისა, ასეთი ორგანიზაციები განიხილება, როგორც სხვადასხვა ორგანიზაციები. ყოველი ასეთი ორგანიზაციის (აბსტრაქტული ობიექტის) შესაბამისი ავტორიტეტული მონაცემები უნდა იყოს დაკავშირებული ერთმანეთთან ბმულებით მათი წინა და მომდევნო სახელწოდებების ავტორიზებული ფორმების მეშვეობით.

6.3.3.2. ავტორიზებული წვდომის წერტილის ამორჩევა ნაწარმოებისა და განსახიერებისთვის როდესაც ნაწარმოებს რამდენიმე სათაური გააჩნია, ერთ სათაურს უნდა მიენიჭოს უპირატესობა, როგორც ნაწარმოების ან განსახიერების ავტორიზებული წვდომის წერტილის ბაზისს.

6.3.4. ავტორიზებული წვდომის წერტილის სახელის (სახელწოდების) ფორმა

6.3.4.1. პირის სახელის ფორმა

როდესაც პირის სახელი შედგება რამდენიმე სიტყვისგან, პირველი სიტყვის არჩევა ავტორიზებული წვდომის წერტილისთვის უნდა იცავდეს შეთანხმებებს რომლებიც მიღებულია მოცემულ ქვეყანაში მოცემული ენისთვის და ყველაზე უფროა ასოცირებული მოცემულ პირთან განხორციელებებსა და საცნობარო წყაროებში.

6.3.4.2. გვარის სახელწოდების ფორმა

როდესაც გვარის სახელწოდება (ან უბრალოდ გვარი) შედგება რამდენიმე სიტყვისგან, პირველი სიტყვის არჩევა ავტორიზებული წვდომის წერტილისთვის უნდა შეესაბამებოდეს ქვეყანაში და ენაში მიღებულ შეთანხმებებს და რომელიც ყველაზე უფრო ასოცირებულია მოცემულ გვართან განხორციელებებსა და საცნობარო წყაროებში.

“გვარის” განმარტება ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონიდან:

1. მემკვიდრეობითი საოჯახო სახელწოდება, რომელიც ერთვის ადამიანის საკუთარ სახელს.
2. ერთი წინაპრის შთამომავლები; ერთი და იმავე გვარის (მნიშვნელობა 1) მატარებელ ადამიანთა ჯგუფი.

6.3.4.3. ორგანიზაციების სახელწოდების ფორმა

ავტორიზებული წვდომის წერტილისთვის ორგანიზაციების სახელწოდება უნდა იყოს მოცემული პირდაპირი მიმდევრობით, ისე როგორც მოყვანილია განხორციელებებსა და საცნობარო წყაროებში, გარდა შემდეგი შემთხვევებისა:

6.3.4.3.1. როდესაც ორგანიზაცია არის იურისდიქციის ან ტერიტორიული ხელისუფლების ნაწილი, ავტორიზებული წვდომის წერტილი უნდა მოიცავდეს ამ ტერიტორიის სახელწოდების თანამედროვე ფორმას იმ ენაზე და დამწერლობაში, რომლებიც ყველაზე უფრო შეესაბამება კატალოგის მომხმარებელთა მოთხოვნილებებს;

6.3.4.3.2. როდესაც ორგანიზაციის სახელწოდება გულისხმობს დაქვემდებარებას, ან დაქვემდებარებულ ფუნქციებს, ან არ არის საკმარისი დაქვემდებარებული ორგანიზაციის იდენტიფიკაციისთვის, ავტორიზებული წვდომის წერტილი უნდა იწყებოდეს ზემდგომი ორგანიზაციის სახელწოდებით.

6.3.4.4. ნაწარმოების/განსახიერების სახელწოდების ფორმა

ავტორიზებული წვდომის წერილი ნაწარმოებისთვის, განსახიერებისთვის, განხორციელებისთვის ან ფიზიკური ერთეულისთვის შეიძლება იყოს ცალკე მდგომი (დაბეჭდილი) სათაური ან სათაური შერწყმული ნაწარმოების შემქმნელის (შემქმნელების) ავტორიზებულ წვდომის წერტილთან.

6.3.4.5. სახელების (სახელწოდებების) გარჩევა ერთმანეთისგან

ერთიდაიგივე სახელის (სახელწოდების) მქონე აბსტრაქტული ობიექტების ერთმანეთისგან გასარჩევად სხვა მაიდენტიფიცირებელი ნიშნები უნდა დაემატოს აბსტრაქტული ობიექტის ავტორიზებულ წვდომის წერტილს. თუ სასურველია, იგივე მაიდენტიფიცირებელი ნიშნები შეიძლება ჩაირთოს, როგორც ნაწილი, სახელის (სახელწოდების) ვარიანტულ ფორმაშიც.

6.4. ვარიანტული სახელები (სახელწოდებები) და სახელის (სახელწოდების)

ვარიანტული ფორმები

როგორი სახელიც (სახელწოდებაც) არ უნდა იყოს არჩეული ავტორიზებული წვდომის წერტილისთვის, ვარიანტული სახელები (სახელწოდებები) და სახელების (სახელწოდებების) ვარიანტული ფორმები უნდა იქნენ ჩართული კონტროლირებად წვდომაში.

7. საძიებო შესაძლებლობების საფუძვლები

7.1. ძიება

წვდომის წერტილები ბიბლიოგრაფიული და ავტორიტეტული ჩანაწერების ისეთი ელემენტებია, რომლებიც 1) უზრუნველყოფენ ბიბლიოგრაფიული და ავტორიტეტული ჩანაწერების და მათთან დაკავშირებულ ბიბლიოგრაფიული რესურსების ძიების საიმედო შედეგებს და, 2) ძიების შედეგების შეზღუდვის შესაძლებლობებს.

7.1.1. ძიების საშუალებები (ხერხები)

მოცემული ბიბლიოთეკის კატალოგში ან ბიბლიოგრაფიულ ფაილში ძიების საშუალებებმა (ხერხებმა, მექანიზმებმა) უნდა უზრუნველყონ ძიება და შედეგების მიღება სახელებით (სახელწოდებებით), სათაურებით და საგნობრივი რუბრიკებით (მათ შორის, სახელების (სახელწოდებების) სრული ფორმებით, საკვანძო სიტყვებით, ფრაზებით, სიტყვების წაკვეთებით, იდენტიფიკატორებით და ა.შ.)

7.1.2. მთავარი წვდომის წერტილები

მთავარ წვდომის წერტილებს წარმოადგენენ ის წვდომის წერტილები, რომლებიც დაფუძნებულია აბსტრაქტული ობიექტის მთავარ ატრიბუტებსა და კავშირებზე ბიბლიოგრაფიულ ან ავტორიტეტულ ჩანაწერში.

7.1.2.1. ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერისთვის მთავარი წვდომის წერტილებია:

- ავტორიზებული წვდომის წერტილი ნაწარმოების შემქმნელის ან პირველად მოყვანილი შემქმნელის (როდესაც დასახელებულია ერთზე მეტი შემქმნელი) სახელისთვის (სახელწოდებისთვის)
- ავტორიზებული წვდომის წერტილი ნაწარმოებისთვის/განსახიერებითვის (რომელიც შეიძლება მოიცავდეს ავტორიზებულ წვდომის წერტილს შემქმნელისთვის)
- ძირითადი სათაური ან განხორციელების სათაური (ფორმულირებული კატალოგიზატორის მიერ)
- განხორციელების გამოცემის ან გამოშვების წელი(წლები)

- კონტროლირებადი საგნობრივი ტერმინები და/ან საკლასიფიკაციო ინდექსები ნაწარმოებისთვის
- აღსაწერი აბსტრაქტული ობიექტის სტანდარტული ნომრები, იდენტიფიკატორები და "საკვანძო სათაურები".

7.1.2.2. ავტორიტეტული ჩანაწერების მთავარი წვდომის წერტილებია:

- აბსტრაქტული ობიექტის ავტორიზებული სახელი (სახელწოდება) ან სათაური
- აბსტრაქტული ობიექტის იდენტიფიკატორები
- აბსტრაქტული ობიექტის ვარიანტული სახელი (სახელწოდება) და სახელის (სახელწოდების) ვარიანტული ფორმები ან სათაური

7.1.3. დამატებითი წვდომის წერტილები

ატრიბუტები ბიბლიოგრაფიული აღწერილობის სხვა სფეროებიდან ან ავტორიტეტული ჩანაწერიდან შეიძლება განიხილებოდეს როგორც ფაკულტატიური წვდომის წერტილები ან ძიების ფილტრები და შემძლედელები.

7.1.3.1. . ბიბლიოგრაფიულ ჩანაწერებში ასეთი ატრიბუტებია, მაგრამ არა მარტო:

- დანარჩენი შემქმნელების სახელები (სახელწოდებები), პირველის მიღმა
- პირების და გვარების სახელები, ორგანიზაციების სახელწოდებები, რომლებიც არ არიან ნაწარმოების შემქმნელები, მაგრამ ასრულებენ სხვა როლს (მაგალითად შემსრულებლები)
- ვარიანტული სათაურები (მაგალითად, პარალელური სათაურები, კერძო სათაურები)
- ავტორიზებული წვდომის წერტილი სერიისთვის
- ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერის იდენტიფიკატორები
- განსახიერების ენა მოცემულ განხორციელებაში
- გამოცემის ადგილი
- შემცველობის ტიპი
- ინფორმაციის მატარებლის ტიპი

7.1.3.2. ავტორიტეტულ ჩანაწერებში ასეთი ატრიბუტები მოიცავს, მაგრამ არ შემოიფარგლება:

- დაკავშირებული აბსტრაქტული ობიექტების სახელებს (სახელწოდებებს) ან სათაურებს

- ავტორიტეტული ჩანაწერის იდენტიფიკატორებს.

7.2. ძიების შედეგების მიღება

როდესაც ძიების შედეგად მიიღება რამდენიმე ჩანაწერი ერთი და იგივე წვდომის წერტილით, მიღებული ჩანაწერები უნდა გამოჩნდნენ მომხმარებლისთვის მოხერხებულ რაიმე ლოგიკური რიგით, სასურველია წვდომის წერტილების ენისა და დამწერლობის შესაბამისი სტანდარტის მიხედვით.

დამოწმებები

1 International Conference on Cataloguing Principles (Paris : 1961). *Report*. – London : International Federation of Library Associations, 1963, p. 91-96. Also available in: *Library Resources and Technical Services*, v. 6 (1962), p.

162-167; and *Statement of principles adopted at the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October, 1961*. – Annotated edition / with commentary and examples by Eva Verona. – London : IFLA Committee on Cataloguing, 1971.

2 Cutter, Charles A.: *Rules for a Dictionary Catalog*. 4th ed., rewritten. Washington, D.C.: Government Printing office. 1904, Ranganathan, S.R.: *Heading and Canons*. Madras [India]: S. Viswanathan, 1955, and

Lubetzky, Seymour. *Principles of Cataloging. Final Report. Phase I: Descriptive Cataloging*. Los Angeles, Calif.: University of California, Institute of Library Research, 1969.

3 *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final report*. – Munich : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19) Available on the IFLA Web site:

<http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (Sept. 1997, as amended and corrected through February 2008)

The FRBR model will soon be extended through *Functional Requirements for Authority Data* (FRAD) and *Functional Requirements for Subject Authority Data* (FRSAD).

4 Based on bibliographic literature, especially that of Ranganathan and Leibniz as described in Svenonius, Elaine. *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000, p. 68. With regard to subject thesauri, there are additional principles that apply but are not yet included in this statement.

5 Principles 2.2 through 2.9 are in no particular order.

6 IFLA's conceptual models are FRBR, FRAD, and FRSAD.

7 Work, expression, manifestation, and item are the Group 1 entities described in the FRBR model.

8 Person, family, and corporate body are the Group 2 entities described in the FRBR and FRAD models.

9 Concept, object, event, and place are the Group 3 entities described in the FRBR model. Any of the entities may be involved in a subject relationship with a work.

10 4.1-4.5 are based on: Svenonius, Elaine. *The Intellectual Foundation of Information Organization*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 2000.

11 For the library community, the internationally agreed standard is the *International Standard Bibliographic Description*.

კატალოგიზაციის საერთაშორისო პრინციპების დებულების
ინგლისურ-რუსულ-ქართული ლექსიკონი

ICP GLOSSARY 2

English Russian Georgian

BT = Broader term; NT = Narrower term; RT = Related term

БШТ = Более широкий термин; БУТ = Более узкий термин; СТ = Связанный термин

უფტ = უფრო ფართო ტერმინი; უვტ = უფრო ვიწრო ტერმინი; დტ = დაკავშირებული ტერმინი

Access point – A name, term, code, etc., through which bibliographic or authority data is searched and identified.

[Source: GARR modified per FRAD and IME ICC]

See also **Additional access point** [NT], **Authorized access point** [NT], **Controlled access point** [NT], **Essential access point** [NT], **Name** [RT], **Uncontrolled access point** [NT], **Variant form of name** [NT]

Точка доступа (Access point) – имя (наименование), термин, код и т.п., с помощью которого могут быть найдены и идентифицированы библиографические или авторитетные данные.

წვდომის წერტილი (Access point) – სახელი (სახელწოდება), ტერმინი, კოდი და ა.შ., რომლის საშუალებითაც ხდება ბიბლიოგრაფიული ან ავტორიტეტული მონაცემების ძიება და იდენტიფიცირება.

Additional access point – An access point that may be used in addition to the essential access points to enhance the retrieval of bibliographic or authority data.

[Source: IME ICC]

See also Access point [BT], Essential access point [RT]

Дополнительная точка доступа (Additional access point) - точка доступа, которая может быть использована в дополнение к обязательным точкам доступа, чтобы облегчить поиск библиографических или авторитетных данных.

დამატებითი წვდომის წერტილი (Additional access point) - წვდომის წერტილი, რომელიც შეიძლება იყოს გამოყენებული მთავარ წვდომის წერტილთან ერთად, ბიბლიოგრაფიული და ავტორიტეტული მონაცემების ძიების გასაძლიერებლად.

Agent – A person (author, publisher, sculptor, editor, director, composer, etc.) or a group (family, organization, corporation, library, orchestra, country, federation, etc.) or an automaton (weather recording device, software translation program, etc.) that has a role in the lifecycle of a resource.

[Source: DCMII Agents Working Group, working definition, modified]

See also Creator [NT]

Агент (Agent) – лицо (автор, издатель, скульптор, редактор, режиссер, композитор и др.), или группа (род, организация, корпорация, библиотека, оркестр, страна, федерация и т.п.), или автомат (устройство, регистрирующее погоду, электронная программа-переводчик и т. п.), которые играют определенную роль в жизненном цикле ресурса.

აგენტი (Agent) – პირი (ავტორი, გამომცემელი, მოქანდაკე, რედაქტორი, რეჟისორი, კომპოზიტორი, და სხვ.) ან ჯგუფი (ოჯახი, საგვარეულო, გვარი, ორგანიზაცია, კორპორაცია, ბიბლიოთეკა, ორკესტრი, ქვეყანა, ფედერაცია და სხვ.) ან ავტომატი (ამინდის მარეგისტრირებელი მოწყობილობა, მთარგმნელი კომპიუტერული პროგრამა და სხვ.), რომლებიც თამაშობენ გარკვეულ როლს რესურსის სასიცოცხლო ციკლში.

Attribute – Characteristic of an entity. An attribute can be inherent in an entity or externally imputed.

[Source: FRBR]

Атрибут (Attribute) – характеристика объекта. Атрибут может быть неотъемлемой частью объекта, а может быть заимствован извне.

ატრიბუტი (Attribute) – აბსტრაქტული ობიექტის მახასიათებელი, თვისება. ატრიბუტი შეიძლება იყოს აბსტრაქტული ობიექტის განუყოფელი ნაწილი ან გარედან შემოტანილი (მიწერილი).

Authority record – A set of data elements that identifies an entity and can be used to facilitate access to the authorized access point for that entity or the display of any access point for the entity.

Authority

noun

власть	power, authority, rule, control, grip, dominion
власти	authorities, authority
полномочие	authority, power, proxy, commission, competency, procuration
авторитет	authority, weight, say, mana
основание	base, basis, reason, foundation, ground, bottom
влияние	influence, impact, effect, power, sway, action
начальство	authority, brass, top-brass
авторитетный	authority
источник	
крупный	authority
специалист	
вес	weight, heft, ponderosity, avoirdupois, authority
значение	value, meaning, importance, significance, weight, concern
ведение	management, conduct, conducting, authority, running, transaction

Авторитетная запись (Authority record) – совокупность элементов данных, которая идентифицирует объект и может использоваться, чтобы облегчить доступ к авторитетной точке доступа для этого объекта или вывод любой точки доступа для объекта.

ავტორიტეტული ჩანაწერი (Authority record) - ელემენტთა მონაცემების სიმრავლე, რომლის მეშვეობით ხდება აბსტრაქტული ობიექტის იდენტიფიცირება, და რომელიც შეიძლება იყოს გამოყენებული აბსტრაქტული ობიექტის ავტორიზებულ წვდომის წერტილთან წვდომის ხელშესაწყობად ან აბსტრაქტული ობიექტის ნებისმიერი წვდომის წერტილის დისკლემიზზე გამოსატანად (საჩვენებლად).

Authorized access point – The preferred controlled access point for an entity established and constructed according to rules or standards.

[Source: IME ICC]

See also Access point [BT], Authorized form of name [RT], Controlled access point [BT], Preferred name [RT], Variant form of name [RT]

Authorize

verb

разрешать	allow, let, authorize, permit, resolve, solve
разрешать	allow, let, authorize, permit, resolve, solve
авторизовать	authorize, authorise, authorize, authorise
авторизовать	authorize, authorise, authorize, authorise
санкционировать	authorize, sanction, approve, countenance, sanctify, approbate
санкционировать	authorize, sanction, approve, countenance, sanctify, approbate
уполномочивать	authorize, empower, commission, delegate, accredit, authorise
уполномочивать	authorize, empower, commission, delegate, accredit, authorise
поручать	entrust, charge, delegate, commission, authorize, commit
поручать	entrust, charge, delegate, commission, authorize, commit
оправдывать	justify, warrant, excuse, defend, acquit, explain
оправдывать	justify, warrant, excuse, defend, acquit, explain
объяснять	explain, account for, account, interpret, justify, elucidate
объяснять	explain, account for, account, interpret, justify, elucidate

Authorized - უფლებამოსილი

Авторитетная точка доступа (Authorized access point) – предпочтительная контролируемая точка доступа к объекту, установленная и сформированная в соответствии с правилами или стандартами

ავტორიზებული წვდომის წერტილი (Authorized access point) – აბსტრაქტულ ობიექტთან უპირატესობის მქონე კონტროლირებადი წვდომის წერტილი, რომელიც დადგენილია და შექმნილია წესებისა ან სტანდარტების მიხედვით (შესაბამისად).

Authorized form of name – The form of name chosen as the authorized access point for an entity.

See also Authorized access point [RT], Conventional name [RT], Name [BT], Preferred name [RT], Variant form of name [RT]

Авторитетная форма имени (наименования) (Authorized form of name) – форма имени (наименования), выбранная в качестве авторитетной точки доступа для объекта.

სახელის (სახელწოდების) ავტორიზებული ფორმა (Authorized form of name) – სახელის (სახელწოდების) ფორმა, რომელიც არჩეულია აბსტრაქტული ობიექტისთვის, როგორც ავტორიზებული წვდომის წერტილი.

Bibliographic description – A set of bibliographic data identifying a bibliographic resource.

[Source: ISBD modified]

See also **Descriptive cataloguing** [RT]

Библиографическое описание (Bibliographic description) – совокупность библиографических данных, идентифицирующих библиографический ресурс.

ბიბლიოგრაფიული აღწერილობა (Bibliographic description) – ბიბლიოგრაფიული რესურსის მაიდენტიფიცირებელი ბიბლიოგრაფიულ მონაცემთა სიმრავლე.

Bibliographic record – A set of data elements that describes and provides access to a bibliographic resource and identifies related works and expressions.

[Source: IME ICC]

Библиографическая запись (Bibliographic record) – совокупность элементов данных для описания и обеспечения доступа к библиографическому ресурсу и идентификации связанных произведений и выражений.

ბიბლიოგრაფიული ჩანაწერი (Bibliographic record) – მონაცემთა ელემენტების სიმრავლე, რომელიც აღწერს ბიბლიოგრაფიულ რესურსს, უზრუნველყოფს მასთან წვდომას და დაკავშირებულ ნაწარმოებთა და მათი განსახიერებების იდენტიფიცირებას.

Bibliographic resource – An entity within the realm of library and similar collections consisting of the products of intellectual or artistic endeavour. Bibliographic resources in the FRBR model are the Group 1 entities: work, expression, manifestation, and item.

[Source: IME ICC]

Библиографический ресурс (Bibliographic resource) – объект в сфере библиотечных или подобных коллекций, состоящий из продукта интеллектуального или художественного творчества. Библиографические ресурсы в модели FRBR – это объекты 1-й группы: произведение, выражение, воплощение и физическая единица.

ბიბლიოგრაფიული რესურსი (Bibliographic resource) – აბსტრაქტული ობიექტი საბიბლიოთეკო და მსგავსი კოლექციების სფეროდან, რომელიც შედგება ინტელექტუალური ან მხატვრული შემოქმედების პროდუქტებისგან.

ბიბლიოგრაფიული რესურსები FRBR-ის მოდელში წარმოადგენენ პირველი ჯგუფის აბსტრაქტულ ობიექტებს: ნაწარმოები, განსახიერება, განხორციელება და ფიზიკური ეგზემპლარი.

Bibliographic universe – The realm related to the collections of libraries, archives, museums, and other information communities.

[Source: IME ICC]

Библиографический универсум (Bibliographic universe) – сфера, объединяющая коллекции библиотек, архивов, музеев и других информационных сообществ.

ბიბლიოგრაფიული უნივერსუმი (Bibliographic universe) – სფერო, რომელიც დაკავშირებულია ბიბლიოთეკების, არქივების, მუზეუმებისა და სხვა საინფორმაციო ორგანიზაციებისა და საზოგადოებების კოლექციებთან.

სფერო, რომელიც აერთიანებს ბიბლიოთეკების, არქივების, მუზეუმებისა და სხვა საინფორმაციო ორგანიზაციებისა და საზოგადოებების კოლექციებს.

Bibliographically significant – A quality of an entity or attribute or relationship that has special meaning or value in the context of bibliographic resources.

[Source: IME ICC]

Библиографически значимый (Bibliographically significant) – свойство объекта, или атрибута, или связи, которое имеет особое значение или ценность в контексте библиографических ресурсов.

ბიბლიოგრაფიულად მნიშვნელოვანი (Bibliographically significant) – აბსტრაქტული ობიექტის დამახასიათებელი თვისება, ატრიბუტი ან კავშირი, რომელსაც გააჩნია განსაკუთრებული მნიშვნელობა ან ღირებულება ბიბლიოგრაფიული რესურსების კონტექსტში.

Carrier type – A designation that reflects the format of the storage medium and housing of a carrier in combination with the type of intermediation device required to view, play, run, etc., the content of a resource. Carrier type reflects attributes of a manifestation.

[Source: modified from Jan. 2008 Glossary for RDA]

Тип носителя (Carrier type) – обозначение, отражающее формат хранения средства и размещения носителя в сочетании с типом воспроизводящего устройства, необходимого, чтобы просмотреть, проиграть, запустить, и т.п. содержание ресурса. Тип носителя отражает атрибуты воплощения.

საინფორმაციო მატარებლის ტიპი (Carrier type) – აღნიშვნა, რომელიც ასახავს ინფორმაციის შენახვის ფორმატს, საშუალებას, მატარებელს და გამოყენების მოწყობილობებსა და გარემოცვას, რომლებიც საჭიროა რესურსის შემცველობის

სანახავად, მოსასმენად, გასაშვებად და ა.შ. საინფორმაციო მატარებლის ტიპი ასახავს განხორციელების ატრიბუტებს.

Collection – 1. A real or virtual set of two or more works or parts of works combined or issued together. 2. A real or virtual set of bibliographic resources held or created by a given institution.

[Source: IME ICC]

Сборник (Collection 1) – реальная или виртуальная совокупность двух или более произведений или частей произведений, объединенных или выпущенных вместе.

Собрание (Collection 2) – реальная или виртуальная совокупность библиографических ресурсов, которые хранятся или создаются в данном учреждении.

კრებული (Collection 1) – ერთად გამოშვებული ან შეერთებული ორი ან მეტი ნაწარმოების ან მათი ნაწილების რეალური ან ვირტუალური ერთობლიობა.

კოლექცია (Collection 2) – ბიბლიოგრაფიული რესურსების რეალური ან ვირტუალური ერთობლიობა, რომელიც შეიქმნა ან ინახება მოცემულ დაწესებულებაში.

Concept – An abstract notion or idea.

[Source: FRAD (associated with subjects), FRBR]

Концепция (Concept) – абстрактное понятие или идея.

კონცეფცია (Concept) – აბსტაქტული ცნება ან იდეა.

Content type – A designation that reflects the fundamental form of communication in which the content is expressed and the human sense through which it is intended to be perceived.

Content type reflects attributes of both work and expression.

[Source: modified from Jan. 2008 Glossary for RDA]

Тип содержания (Content type) – обозначение, отражающее основополагающую форму сообщения, в которой выражается содержание, и то человеческое чувство, с помощью которого оно должно быть воспринято. Тип содержания отражает атрибуты произведения и выражения.

შემცველობის ტიპი (Content type) – აღნიშვნა, რომელიც ასახავს: 1. კომუნიკაციის ფუნდამენტურ ფორმას, რომელშიც გამოსახულია შემცველობა და 2. ადამიანის იმ

გრძნობას, რომლითაც აღიქმება შემცველობის ეს გამოსახვა. შემცველობის ტიპი ასახავს ორივეს, ნაწარმოებისა და განსახიერების ატრიბუტებს.

Controlled access point – An access point recorded in an authority record.

[Source: GARR modified]

Controlled access points include authorized forms of names as well as those designated as variant forms. They may be:

- based on personal, family, and corporate names,
- based on names (i.e., titles) for works, expressions, manifestations, and items,
- a combination of two names, as in the case of a name/title access point representing a work that combines the name of the creator with the title of the work,
- based on the terms for events, objects, concepts, and places,
- based on identifiers, such as standard numbers, classification indices, etc.

Other elements (such as dates) may be added to the name *per se* for the purpose of distinguishing between entities with identical or similar names.

[Source: FRAD – goes on to note the focus of the model is on names and terms controlled through an authority file.]

See also Access point [BT], Authorized access point [NT], Name [RT],

Uncontrolled access point [RT], Variant form of name [NT]

Контролируемая точка доступа (Controlled access point) – точка доступа, занесенная в авторитетную запись.

[*Источник:* видоизмененный GARR]

Контролируемые точки доступа включают как авторитетные формы имен (наименований), так и формы, считающиеся вариантными. Они могут быть:

- основаны на личных и родовых именах, наименованиях организаций,
- основаны на наименованиях (т.е. заглавиях) произведений, выражений, воплощений и физических единиц,
- составлены из комбинации двух имен (наименований), как в случае точки доступа на имя (наименование) / заглавие, представляющей произведение, которая сочетает имя (наименование) создателя с заглавием произведения,
- основаны на терминах, обозначающих события, предметы, концепции и места,
- основанные на идентификаторах, таких как стандартные номера, классификационные индексы и т.п.

К собственно имени (наименованию) могут быть добавлены другие элементы (например, даты), чтобы разграничить объекты с идентичными или похожими именами (наименованиями).

[*Источник:* FRAD – далее отмечает, что модель концентрируется на именах (наименованиях) и терминах, контролируемых с помощью авторитетного файла]

კონტროლირებადი წვდომის წერტილი (Controlled access point) – წვდომის წერტილი ჩაწერილი ავტორიტეტულ ჩანაწერში.

[წყარო: GARR სახეშეცვლილი]

კონტროლირებადი წვდომის წერტილები შეიცავენ სახელების (სახელწოდებების) ავტორიზებულ ფორმებს ისევე, როგორც ვარიანტულ ფორმებს. ისინი შეიძლება:

- ეფუძნებოდეს პირის სახელს, გვარის სახელს (გვარის სახელწოდებას) და ორგანიზაციის სახელწოდებას,
- ეფუძნებოდეს ნაწარმოების, განსახიერების, განხორციელების და ფიზიკური ერთეულის სახელწოდებას (ანუ სათაურს),
- შედგებოდეს ორი სახელის კომბინაციისგან, როგორც სახელი/სათაურის წვდომის წერტილის შემთხვევაში, რომელიც წარმოადგენს ნაწარმოებს, რომელშიც შეთავსებულია შემქმნელის სახელი და ნაწარმოების სათაური,
- ეფუძნებოდეს მოვლენების, საგნების, კონცეფციების და ადგილების აღმნიშვნელ ტერმინებს,
- ეფუძნებოდეს იდენტიფიკატორებს, როგორცაა სტანდარტული ნომრები, საკლასიფიკაციო ინდექსები და ა.შ.

სხვა ელემენტები (როგორცაა თარიღები) შეიძლება დაემატოს სახელს, როგორც ასეთს, იმ მიზნით რომ რომ შეიძლებოდეს ერთნაირი ან მსგავსი სახელების ერთმანეთისგან გარჩევა.

[წყარო: FRAD – აღნიშნავს, რომ მოდელი კონცენტრირებულია იმ სახელებსა და ტერმინებზე, რომლებიც კონტროლდება ავტორიტეტული ფაილის მეშვეობით.]

Conventional name – A name, other than the official name, by which a corporate body, place, or thing has come to be known.

[Source: modified from AACR2 Revision 2002, Glossary]

See also **Authorized form of name [RT]**, **Name [BT]**, **Variant form of name [RT]**

Общепринятое имя (наименование) (Conventional name) – имя (наименование), отличное от официального, под которым известны организация, место или вещь.

ჩვეულებრივად მიღებული სახელი (სახელწოდება) (Conventional name) – ოფიციალური სახელისგან განსხვავებული სახელწოდება, რომლითაც ცნობილია ორგანიზაცია, ადგილი ან საგანი.

ჩვეულებრივი სახელი

საყოველთაოდ მიღებული სახელი

Corporate body – An organisation or group of persons and/or organisations that is identified by a particular name and that acts, or may act, as a unit.

[Source: modified from FRAD, FRBR]

Организация (Corporate Body) – организация или группа лиц и/или организаций, которые идентифицируются особым наименованием и которые действуют или могут действовать как единое целое.

ორგანიზაცია (Corporate Body) – ორგანიზაცია ან პირთა და/ან ორგანიზაციების ჯგუფი, რომელიც იდენტიფიცირებულია კონკრეტული სახელწოდებით და მოქმედებს, ან შეუძლია იმოქმედოს როგორც ერთი მთლიანი ერთეული.
(კოლექტიური ავტორი)

Creator – A person, family, or corporate body responsible for the intellectual or artistic content of a work.

[Source: IME ICC]

See also Agent [BT]

Создатель (Creator) – лицо, род, или организация, ответственные за интеллектуальное или художественное содержание произведения.

შემქმნელი (Creator) – პირი, გვარი ან ორგანიზაცია, რომელიც პასუხისმგებელია ნაწარმოების ინტელექტუალურ ან მხატვრულ შემცველობაზე.

Descriptive cataloguing – The part of cataloguing that provides both descriptive data and nonsubject access points.

[Source: IME ICC]

See also Bibliographic description [RT], Subject cataloguing [RT]

Описательная каталогизация (Descriptive cataloguing) – часть каталогизации, которая обеспечивает и описательные данные, и нетематические точки доступа.

აღწერილობითი კატალოგიზაცია (Descriptive cataloguing) – კატალოგიზაციის ნაწილი, რომელიც უზრუნველყოფს როგორც აღწერილობით მონაცემებს, ასევე არათემატურ წვდომის წერტილებს.

Entity – Something that has a unitary and self-contained character; something that has independent or separate existence; an abstraction, ideal concept, object of thought, or transcendental object.

[Source: Webster's 3rd]

Examples of types of entities in FRBR and FRAD include the products of intellectual or artistic endeavour (work, expression, manifestation and item); the agents (i.e., persons, families, corporate bodies) responsible for creating that intellectual or artistic content, for producing and disseminating the content in physical form, or for maintaining the custody of the product; or the subject of a work (work, expression, manifestation, item, person, family, corporate body, concept, object, event, place).

[Source: IME ICC]

unitary *პრლ.*

1) [единичный](#)

2) [унитарный](#), [единый](#); [стремящийся к единству](#)

3) [цельный](#)

Объект (Entity) – нечто, обладающее целостными и самостоятельными свойствами, нечто независимое и отдельно существующее; абстракция, идеальная концепция, предмет мысли или трансцендентальный предмет.

[*Источник:* Webster's 3rd]

Примеры типов объектов в FRBR и FRAD включают продукты интеллектуального или художественного творчества (произведение, выражение, воплощение и физическая единица); агентов (лица, роды, организации), ответственных за создание интеллектуального или художественного содержания, за выпуск и распространение содержания в физической форме или осуществляющих хранение продукта; или тему произведения (произведение, выражение, воплощение, физическая единица, лицо, род, организация, концепция, предмет, событие, место).

[*Источник:* IME ICC]

აბსტრაქტული ობიექტი (არსი) (Entity) – რაღაც, რასაც აქვს უნიტარული (ერთიანი) და ავტონომიური (თვითმყოფადი) ბუნება (ხასიათი), რომელიც დამოუკიდებელია და ცალკე არსებობს; აბსტრაქცია, იდეალური კონცეპცია, აზროვნების საგანი ან ტრანსცენდენტური ობიექტი.

[წყარო: Webster's 3rd]

აბსტრაქტული ობიექტების ტიპების მაგალითები FRBR-სა და FRAD-ში შეიცავენ ინტელექტუალური ან მხატვრული შემოქმედების პროდუქტებს (ნაწარმოები, განსახიერება, განხორციელება, ფიზიკური ერთეული) ან აგენტებს (ანუ პირებს, გვარებს, ორგანიზაციებს), რომლებიც პასუხისმგებელი არიან ინტელექტუალური ან მხატვრული შემცველობის შექმნაზე, ამ შემცველობის ფიზიკური ფორმით გამოშვებაზე და გავრცელებაზე, ან იცავენ პროდუქტს ფიზიკურად ან ნაწარმოების შინაარს (ნაწარმოები, განსახიერება, განხორციელება, ფიზიკური ერთეული, პირი, გვარი, ორგანიზაცია, კონცეფცია, საგანი, მოვლენა, ადგილი).

[წყარო: IME ICC]

Essential access point – An access point based on a main attribute or relationship of an entity in a bibliographic or authority record that ensures retrieval and identification of that record.

[Source: IME ICC]

See also Access point [BT], Additional access point [RT]

Обязательная точка доступа (Essential access point) – точка доступа, основанная на главном атрибуте или связи объекта в библиографической или авторитетной записи, которая обеспечивает поиск и идентификацию этой записи.

მთავარი წვდომის წერტილი (Essential access point) – აბსტრაქტული ობიექტის მთავარ ატრიბუტზე ან კავშირზე დაფუძნებული წვდომის წერტილი ბიბლიოგრაფიულ ან ავტორიტეტულ ჩანაწერში, რომელიც უზრუნველყოფს ამ ჩანაწერის მოძიებასა და იდენტიფიკაციას.
(არსებითი წვდომის წერტილი)

Event – An action or occurrence.

[Source: FRAD (those not acting as corporate bodies are considered subjects), FRBR]

Событие (Event) – действие или явление.

მოვლენა (Event) – მოქმედება ან მოვლენა, შემთხვევა, ამბავი.
(ხდომილება)

Expression – The intellectual or artistic realisation of a work.

[Source: FRAD, FRBR]

Выражение (Expression) – интеллектуальная или художественная форма реализации произведения.

განსახიერება (Expression) – ნაწარმოების ინტელექტუალური ან მხატვრული რეალიზაცია.

Family – Two or more persons related by birth, marriage, adoption, or similar legal status, or otherwise presenting themselves as a family.

[Source: FRAD, as modified by IME ICC]

Род (Family) – два лица или более, связанных рождением, браком, усыновлением или аналогичным правовым статусом, либо любым другим способом, представляющие собой одну семью.

გვარი (Family) – ორი ან მეტი პირი, დაკავშირებული ერთმანეთთან წარმოშობით, ქორწინებით, შვილად აყვანით ან ანალოგიური სამართლებრივი სტატუსით ან რომლებიც სხვა სახით წარმოადგენენ თავის თავს ერთ ოჯახად.

1. მემკვიდრეობითი საოჯახო სახელწოდება, რომელიც ერთვის ადამიანის საკუთარ სახელს.

2. ერთი წინაპრის შთამომავლები; ერთი და იმავე გვარის (მნიშვნელობა 1) მატარებელ ადამიანთა ჯგუფი.

Identifier – A number, code, word, phrase, logo, device, etc., that is associated with an entity, and serves to differentiate that entity from other entities within the domain in which the identifier is assigned.

[Source: FRAD]

Идентификатор (Identifier) – номер, код, слово, фраза, эмблема, знак и т.п., которые ассоциируются с объектом и помогают отличить этот объект от других объектов в той области, к которой относится данный идентификатор.

იდენტიფიკატორი (Identifier) – ნომერი, კოდი, სიტყვა, ფრაზა, ლოგო, ნიშანი, ემბლემა და სხვ., რომელიც ასოცირებულია აბსტრაქტულ ობიექტთან (არსთან) და ემსახურება ერთი აბსტრაქტული ობიექტის გამოსარჩევად სხვა აბსტრაქტული ობიექტებისგან იმ სფეროს ფარგლებში, რომელშიც მინიჭებულია მოცემული იდენტიფიკატორი.

Item – A single exemplar of a manifestation.

[Source: FRAD, FRBR]

Физическая единица (Item) – один экземпляр воплощения.

ფიზიკური ერთეული (Item) – განხორციელების ერთი ეგზემპლარი.

Key title – The unique name assigned to a continuing resource by the ISSN Network and inseparably linked with its ISSN. The key title may be the same as the title proper; or, in order to achieve uniqueness, it can be constructed by the addition of identifying and/or qualifying elements, such as name of issuing body, place of publication, edition statement. [Source: ISBD]

Ключевое заглавие (Key-title) – уникальное название, присвоенное продолжающемуся ресурсу службой ISSN и неразрывно связанное с его ISSN. Ключевое заглавие может совпадать с основным заглавием; или, для достижения уникальности, оно может быть сконструировано путем добавления идентифицирующих и/или поясняющих элементов, таких как наименование издающей организации, место издания, сведения об издании.

საკვანძო სათაური (Key-title) – უნიკალური სახელწოდება, რომელიც მინიჭებული აქვს გრძელდებად რესურსს ISSN-ის სამსახურის მიერ და განუყოფელია მისი ISSN-ისგან. საკვანძო სათაური შეიძლება ემთხვეოდეს ძირითად სათაურს, ან უნიკალურობის მიღწევის მიზნით, იგი შეიძლება იყოს შექმნილი მაიდენტიფიცირებელი და/ან მაკვალიფიცირებელი ელემენტების დამატებით, როგორცაა გამომშვები ორგანიზაციის სახელწოდება, გამოცემის ადგილი, ცნობები გამოცემის შესახებ.

Manifestation – The physical embodiment of an expression of a work.

[Source: FRAD, FRBR]

A manifestation may embody a collection of works, an individual work, or a component part of a work. Manifestations may appear in one or more physical units.

[Source: IME ICC]

Воплощение (Manifestation) – физическая реализация выражения произведения.

Воплощение может быть сборником произведений, отдельным произведением или составной частью произведения. Воплощение может представлять собой одну или несколько физических единиц.

განხორციელება (Manifestation) – ნაწარმოების განსახიერების ფიზიკური რეალიზაცია (განხორციელება).

განხორციელება შეიძლება იყოს ნაწარმოებთა კრებული, ცალკე ინდივიდუალური ნაწარმოები, ან ნაწარმოების შემადგენელი ნაწილი. განხორციელება შეიძლება იყოს წარმოდგენილი ერთი ან მეტი ფიზიკური ერთეულით.

Name – A character, word, or group of words and/or characters by which an entity is known.

Includes the words/characters designating a person, family, corporate body; includes the terms by which concepts, objects, events, or places are known; includes the title given to a work, expression, manifestation, or item. Used as the basis for an access point.

[Source: FRBR as modified in FRAD]

See also Access point [RT], Authorized form of name [NT], Controlled access point [RT], Conventional name [NT], Preferred name [NT], Variant form of name [NT]

Имя (наименование) (Name) – буква, знак или группа слов и/или букв, с помощью которых распознается объект. Включает слова или буквы, обозначающие лицо, род, организацию; термины, обозначающие концепции, предметы, события или места, а также заглавие произведения, выражения, воплощения или физической единицы. Служит основой для точки доступа.

სახელი (სახელწოდება) (Name) – სიმბოლო, სიტყვა, ან სიტყვებისა და/ან სიმბოლოების ჯგუფი, რომლითაც არის ცნობილი აბსტრაქტული ობიექტი. იგი შეიცავს სიტყვებს/სიმბოლოებს, რომლებიც აღნიშნავენ პირს, გვარს, ორგანიზაციას; შეიცავს ტერმინებს რომლებითაც ცნობილია კონცეფციები, საგნები, მოვლენები ან ადგილები; შეიცავს ნაწარმოების, განსახიერების, განხორციელების ან ფიზიკური ერთეულის სათაურს. გამოიყენება როგორც წვდომის წერტილის საფუძველი.

Normalized access point

See Authorized access point

Нормализованная точка доступа (Normalized access point)

См. Авторитетная точка доступа

ნორმალიზებული წვდომის წერტილი (Normalized access point)

იხილეთ ავტორიზებული წვდომის წერტილი

Object – A material thing.

[Source: FRBR]

Предмет (Object) – нечто материальное.

საგანი (Object) – მატერიალური საგანი (ობიექტი, ნივთი).

Person – An individual or a single identity established or adopted by an individual or group.

[Source: FRBR as modified in FRAD, modified by IME ICC]

Лицо (Person) – индивидуум или единичная идентификация, установленная или принятая индивидуумом или группой.

პირი (Person) – პიროვნება ან ერთეულოვანი იდენტურობა, დადგენილი ან მიღებული ინდივიდუუმის ან ჯგუფის მიერ.

Place – A location.

[Source: FRBR]

Место (Place) – местонахождение.

ადგილი (Place) – ადგილმდებარეობა

Preferred name – The name for an entity chosen according to rules or standards, used as the basis for constructing an authorized access point for the entity.

See also Authorized access point [RT], Authorized form of name [RT],

Conventional name [RT], Name [BT]

[Source: IME ICC]

Предпочтительное имя (наименование) (Preferred name) – имя (наименование) объекта, выбранное в соответствии с правилами или стандартами и используемое в качестве основы для формирования авторитетной точки доступа к объекту.

უპირატესი სახელი (სახელწოდება) (Preferred name) – აბსტრაქტული ობიექტის სახელი (სახელწოდება) არჩეული წესებისა და სტანდარტების მიხედვით, რომელიც გამოიყენება აბსტრაქტულ ობიექტთან ავტორიზებული წვდომის წერტილის შესადგენად.

პრივილეგირებული სახელი (სახელწოდება)

უპირატესობის მქონე სახელი (სახელწოდება)

Relationship – A specific connection between entities or their instances.

[Source: based on FRBR]

Связь (Relationship) – особые отношения между объектами или их проявлениями.

კავშირი (Relationship) – სპეციფიკური კავშირი (მიმართება) აბსტრაქტულ ობიექტებს ან მათ წარმომადგენლებს შორის.

Subject cataloguing – The part of cataloguing that provides controlled subject terms and/or classification numbers.

[Source: IME ICC]

See also **Descriptive cataloguing [RT]**

Содержательная каталогизация (Subject cataloguing) – часть каталогизации, которая обеспечивает контролируемые предметные рубрики/термины и/или классификационные индексы.

საგნობრივი კატალოგიზაცია (Subject cataloguing) – კატალოგიზაციის ნაწილი, რომელიც უზრუნველყოფს კონტოლირებად საგნობრივ ტერმინებსა და/ან საკლასიფიკაციო ინდექსებს (ნომრებს).

Type of carrier

See **Carrier type**

Type of content

See **Content type**

Uncontrolled access point – An access point that is not controlled by an authority record.

[Source: IME ICC]

See also **Access point [BT], Controlled access point [RT]**

Неконтролируемая точка доступа (Uncontrolled access point) - точка доступа, которая не контролируется авторитетной записью.

არაკონტროლირებადი წვდომის წერტილი (Uncontrolled access point) - წვდომის წერტილი, რომელიც არ არის კონტროლირებული ავტორიტეტული ჩანაწერის მიერ.

Variant form of name – A form of name not chosen as the authorized access point for an entity. It may be used to access the authority record for the entity or be presented as a link to the authorized access point.

[Source: IME ICC]

See also **Access point [BT], Authorized access point [RT], Authorized form of name [RT], Controlled access point [BT], Conventional name [RT], Name [BT]**

Вариантная форма имени (наименования) (Variant form of name) – форма имени (наименования), которая не выбрана в качестве авторитетной точки доступа для объекта. Она может быть использована для доступа к авторитетной записи для объекта или представлена как отсылка к авторитетной точке доступа.

სახელის (სახელწოდების) ვარიანტული ფორმა (Variant form of name) - სახელის (სახელწოდების) ფორმა, რომელიც არ იქნა არჩეული აბსტრაქტულ ობიექტთან ავტორიზებულ წვდომის წერტილად. იგი შეიძლება გამოყენებული იქნას აბსტრაქტული ობიექტის ავტორიტეტულ ჩანაწერთან წვდომისთვის ან წარმოდგენილი იყოს როგორც ბმული ავტორიზებულ წვდომის წერტილთან.

Work – A distinct intellectual or artistic creation (i.e., the intellectual or artistic content).
[Source FRAD, FRBR, as modified by IME ICC]

Произведение (Work) – индивидуальное интеллектуальное или художественное творение (т. е., интеллектуальное или художественное содержание).

ნაწარმოები (Work) – ცალკეული ინტელექტუალური ან მხატვრული ქმნილება (ანუ ინტელექტუალური ან მხატვრული შემდგენლობა)

Sources

AACR2 – *Anglo-American Cataloguing Rules*. – 2nd edition, 2002 revision. – Ottawa: Canadian Library Association; London: Chartered Institute of Library and Information Professionals; Chicago: American Library Association, 2002-2005.

DCMI Agents Working Group – Dublin Core Metadata Initiative, Agents Working Group. From Web page, 2003 (working definitions): <http://dublincore.org/groups/agents/> Final report available online at: <http://dublincore.org/documents/dcmi-terms/#classes-Agent>

FRAD – *Functional Requirements for Authority Data: A Conceptual Model – Final Report, 2008*.

FRBR – *Functional Requirements for Bibliographic Records: Final Report*. – Munich : Saur, 1998. (IFLA UBCIM publications new series; v. 19) Available on the IFLA Web site: <http://www.ifla.org/VII/s13/frbr/> (Sept. 1997, as amended and corrected through February 2008)

GARR – *Guidelines for Authority Records and References*. 2nd ed., rev. – Munich : Saur, 2001.

(IFLA UBCIM publications new series; v. 23) Available online at:

<http://www.ifla.org/VII/s13/garr/garr.pdf>

IME ICC – IFLA Meeting of Experts on an International Cataloguing Code (1st-5th : 2003-2007), recommendations from the participants

ISBD – *International Standard Bibliographic Description (ISBD): preliminary consolidated edition*. – Munich : Saur, 2007. (IFLA Series on Bibliographic Control ; v. 31) Available online at: http://www.ifla.org/VII/s13/pubs/ISBD_consolidated_2007.pdf

RDA – *RDA: Resource Description and Access. Glossary Draft*. 5JSC/Chair/11/Rev (Jan. 2008, Table 1) Available online at: <http://www.collectionscanada.gc.ca/jsc/rda.html#drafts>
Webster's 3rd – *Webster's Third New International Dictionary*. – Springfield, Mass. : Merriam, 1976.

Terms no longer used

Bibliographical unit ბიბლიოგრაფიული ერთეული *See* **Manifestation** განხორციელება

Heading თავსათაური *See* **Authorized access point, Controlled access point**
ავტორიზებული წვდომის წერტილი, კონტროლირებადი წვდომის წერტილი

Reference იხ., იხ. აგრეთვე *See* **Variant form of name** სახელი (სახელწოდების)
ვარიანტული ფორმა

Uniform title უნიფიცირებული სათაური *See* **Authorized access point, Authorized form of name, Name** ავტორიზებული წვდომის წერტილი, სახელი (სახელწოდების)
ავტორიზებული ფორმა, სახელი (სახელწოდება)

Translated into Georgian by Teimuraz Chkhenkeli
National Scientific Library of Georgia
2013, April 15